

1. Referentie

Referentie	Ver Heyen, W., Lamberts, M., Mertens, E., Henderickx, E., Janvier, R. & De Prins, P. (2003). <i>Tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten basis- en secundair onderwijs in Vlaanderen. Samenvatting en beleidsaanbevelingen</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, HIVA & UA, UAMS.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In 1991 bestudeerde het Hoger Instituut voor de Arbeid op vraag van het departement Onderwijs van de Vlaamse overheid de tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs. Gedurende het voorbije decennium is het onderwijslandschap verder geëvolueerd, het beroep van leerkracht veranderd, de relatie met leerlingen en ouders gewijzigd, hebben nieuwe onderwijsvormen hun intrede gedaan, heeft ICT een belangrijke plaats verworven,...

In dit onderzoeksrapport wordt er nagegaan hoe het gesteld is met en welke invloed deze veranderingen hebben op tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten, waarbij het onderzoek van 1991 in 2001 herhaald werd. Deze paper biedt een samenvatting van de belangrijkste onderzoeksresultaten en een overzicht van beleidsaanbevelingen, geformuleerd op basis van de onderzoeksresultaten.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
Trefwoord(en)	Basisonderwijs, secundair onderwijs, taakbelasting, tijdsbesteding

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Departement Onderwijs van de Vlaamse overheid
Onderzoeker(s)	HIVA (Hoger Instituut voor de Arbeid) - Onderwijs en arbeidsmarkt KULeuven Van Evenstraat 2C 3000 Leuven Tel: 016/32.33.70 Fax: 016/32.33.44 E-mail: hiva@kuleuven.ac.be Url: www.hiva.be UAMS (Universiteit Antwerpen Management School) UA Sint-Jacobsmarkt 9 – 13 2000 Antwerpen Tel: 03/220.47.58 Fax: 03/220.47.59 E-mail: info@uams.be Url: www.uams.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe ziet het takenpakket van leerkrachten eruit anno 2001? Wat is hierin veranderd ten aanzien van 1990? Hoeveel tijd spenderen leerkrachten aan de uitvoering van hun job en aan de verschillende activiteiten waaruit hun job bestaat?
-----------------	--

	Zijn er verschuivingen in de tijdsbesteding merkbaar ten aanzien van tien jaar geleden? Zijn er bepaalde groepen van leerkrachten die meer of minder tijd aan hun beroep en/of aan de verschillende activiteiten afzonderlijk spenderen? Hoe beleven leerkrachten hun activiteiten en hun job? Hoe belastend is een functie als leerkracht? Welke school-, job- en individuele kenmerken spelen hier een rol bij
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Om zicht te krijgen op takenpakket: Gesprekken met bevoorrechte getuigen Tijdsbesteding: Tijdsbestedingsagenda. Jobbeleving: Schriftelijke vragenlijst. Taakbelasting: Schriftelijke bevraging van leerkrachten en mondelinge bevraging van directies.
Onderzochte groep	Tijdsbesteding: 527 leerkrachten basisonderwijs, representatief naar geslacht en leeftijd, wel een oververtegenwoordiging van vastbenoemde leerkrachten, voltijds werkende leerkrachten, leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs en leerkrachten van het gemeenschapsonderwijs. 1019 leerkrachten uit het secundair onderwijs, representatief naar statuut maar oververtegenwoordiging van voltijds werkende leerkrachten, jonge leerkrachten en vrouwen. Taakbelasting: 547 leerkrachten basisonderwijs, representatief naar geslacht en leeftijd, statuut en onderwijssoort, wel een oververtegenwoordiging van voltijds werkende leerkrachten en leerkrachten uit het gemeenschapsonderwijs. 948 leerkrachten uit het secundair onderwijs, representatief naar statuut maar oververtegenwoordiging van voltijds werkende leerkrachten, jonge leerkrachten en vrouwen. Alle directies werkten mee aan dit luik
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Takenpakket	Anno 2001 kunnen twee categorieën, namelijk lesgebonden en niet-lesgebonden activiteiten worden onderscheiden. Tot de lesgebonden activiteiten behoren lesvoorbereiding, lesgeven, extramuros activiteiten, nawerk en individuele leerlingenbegeleiding. De niet-lesgebonden activiteiten bestaan uit formeel overleg, informeel overleg, toezicht, opvang, administratie, beleidsondersteuning, vorming en een restcategorie. Inhoudelijk zijn er globaal geen sterke veranderingen ten aanzien van 1990. Dezelfde taken komen nog steeds voor.
Tijdsbesteding	De tijdsbesteding lijkt nog gestegen te zijn tijdens het laatste decennium (ongeveer 4 uren in het basisonderwijs en 2 uur en 18 minuten in het secundair onderwijs). Er bestaan ook grote verschillen naar tijdsbesteding tussen leerkrachten. Zowel in het basis- als het secundair onderwijs spelen het aantal thuiswonende kinderen, de anciënniteit, het statuut, de onderwijssoort, de schoolgrootte en de functie een rol. Voor leerkrachten in het basisonderwijs komen daar het onderwijsniveau en het onderwijsnet bij terwijl in het secundair onderwijs de gezinssituatie, de onderwijsvorm, de aanstellingenomvang, het geslacht, de klasgrootte en het soort vak mee een rol spelen.
Jobbeleving	Leerkrachten basisonderwijs: Zo goed als alle leerkrachten vinden het takenpakket zwaar, maar oefenen het beroep graag uit. Administratie, toezicht, opvang en nawerk worden het zwaarst bevonden, terwijl formeel en informeel overleg het lichtst worden bevonden. Lesgeven wordt het liefst uitgeoefend, met daarnaast ook informeel overleg, extramuros activiteiten en individuele leerlingenbegeleiding. Een beperkt aantal leerkrachten vindt dat opvang, 'overige niet-lesgebonden activiteiten', beleidsondersteuning, toezicht en administratie tot hun functie behoren. Leerkrachten secundair onderwijs: Ook hier vindt de overgrote meerderheid (maar toch een kleiner percentage dan in het basisonderwijs) het takenpakket zwaar. Zo goed als alle ondervraagde leerkrachten oefenen graag het beroep uit. Administratie en nawerk vinden de leerkrachten het zwaarst, terwijl

	informeel overleg het lichtst wordt bevonden. Ook zij geven het liefst les, gevolgd door extramuros activiteiten, individuele leerlingenbegeleiding, lesvoorbereiding en het volgen van vorming. Slechts een beperkt aantal leerkrachten vindt dat opvang, 'overige niet-lesgebonden activiteiten', beleidsondersteuning en toezicht tot hun functie behoren.
Belastend	De taakbelasting in het onderwijs is redelijk hoog en bereikt bijna hetzelfde niveau als andere contactberoepen. Belastende factoren in het lerarenberoep zijn de omgang met leerlingen, de tijdsdruk en de individuele arbeidsverhoudingen. Daarnaast speelt ook de houding van de leerkrachten tegenover de loopbaanmogelijkheden in het onderwijs, met name de wens tot taakverrijking, een rol in het welbevinden van leerkrachten. Een andere belangrijke factor is de vernieuwingsgezindheid van de leerkrachten. Het taakbeleid van de school heeft een invloed. In het secundair onderwijs heeft het personeelsbeleid ook een invloed op de taakbelasting, wat ook vermoed wordt in het basisonderwijs. Leerkrachten zijn minder belast binnen beide onderwijsniveaus naarmate ze meer inspraak ervaren in het schoolbeleid.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Ver Heyen, W. & Lamberts M. (2003). *Tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten basisonderwijs*. Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, HIVA.

Mertens, E., Henderickx, E., Janvier, R. & De Prins, P. (2003). *Tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten secundair onderwijs*. Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, HIVA & UA, UAMS.

De Wilde, C. & Van Hooreweghe, B. (1991). *Onze juf werkt ook na schooltijd! Tijdsbesteding van leerkrachten in het basisonderwijs*. Onuitgegeven onderzoeksrapport, K.U. Leuven, HIVA.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

In 1991 bestudeerde Het Hoger Instituut voor de Arbeid op vraag van het departement Onderwijs van de Vlaamse overheid de tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten in het basis- en secundair onderwijs. Gedurende het voorbije decennium is het onderwijslandschap verder geëvolueerd, het beroep van leerkracht veranderd, de relatie met leerlingen en ouders gewijzigd, hebben nieuwe onderwijsvormen hun intrede gedaan, heeft ICT een belangrijke plaats verworven,...In dit onderzoeksrapport wordt er nagegaan hoe het gesteld is met en welke invloed deze veranderingen hebben op tijdsbesteding en taakbelasting van leerkrachten, waarbij het onderzoek van 1991 in 2001 herhaald werd.

Anno 2001 kunnen dertien soorten activiteiten onderscheiden worden die onderverdeeld kunnen worden in twee categorieën, namelijk lesgebonden en niet-lesgebonden activiteiten. Tot de lesgebonden activiteiten behoren lesvoorbereiding, lesgeven, extramuros activiteiten, nawerk en individuele leerlingenbegeleiding. De niet-lesgebonden activiteiten bestaan uit formeel overleg, informeel overleg, toezicht, opvang, administratie, beleidsondersteuning, vorming en een restcategorie (overige niet-lesgebonden activiteiten). Inhoudelijk zijn er globaal geen sterke veranderingen ten aanzien van 1991. Dezelfde taken komen nog steeds voor.

De tijdsbesteding lijkt nog gestegen te zijn tijdens het laatste decennium. Er bestaan ook grote verschillen naar tijdsbesteding tussen leerkrachten. Deze verschillen kunnen verklaard worden door een aantal zeer uiteenlopende kenmerken. Zowel in het basis- als het secundair onderwijs spelen het aantal thuiswonende kinderen, de anciënniteit, het statuut, de onderwijssoort, de schoolgrootte en de functie een rol. Voor leerkrachten in het basisonderwijs komen daar het onderwijsniveau en het onderwijsnet bij terwijl in het secundair onderwijs de gezinssituatie, de onderwijsvorm, de aanstellingsomvang, het geslacht, de klasgrootte en het soort vak mee een rol spelen.

Leerkrachten uit het basisonderwijs geven aan dat ze het takenpakket zwaar vinden maar dat ze tegelijk graag hun beroep uitoefenen. Niet alle activiteiten worden even zwaar bevonden of even graag uitgeoefend. Administratie, toezicht, opvang en nawerk worden het zwaarst bevonden, terwijl formeel en informeel het lichtst worden bevonden. Lesgeven wordt het liefst uitgeoefend, met daarnaast ook informeel overleg, extramuros activiteiten en individuele leerlingenbegeleiding. Een beperkt aantal leerkrachten vindt dat opvang, 'overige niet-lesgebonden activiteiten', beleidsondersteuning, toezicht en administratie tot hun functie behoren. Leerkrachten uit het secundair onderwijs komen tot een aantal gelijklopende resultaten. 73% van de leerkrachten vindt het

takenpakket zwaar, 93% oefent graag het beroep uit. Ook bij hen blijkt niet elke activiteit even zwaar of even graag uitgevoerd te worden. Administratie en nawerk vinden de leerkrachten het zwaarst, terwijl informeel overleg het lichtst wordt bevonden. Ook zij geven het liefst les, gevolgd door extramuros activiteiten, individuele leerlingenbegeleiding, lesvoorbereiding en het volgen van vorming. Slechts een beperkt aantal leerkrachten vindt dat opvang, 'overige niet-lesgebonden activiteiten', beleidsondersteuning en toezicht tot hun functie behoren.

De taakbelasting in het onderwijs is redelijk hoog en bereikt bijna hetzelfde niveau als andere contactberoepen. Belastende factoren in het lerarenberoep zijn de omgang met leerlingen, de tijdsdruk en de individuele arbeidsverhoudingen. Daarnaast speelt ook de houding van de leerkrachten tegenover de loopbaanmogelijkheden in het onderwijs, met name de wens tot taakverrijking, een rol in het welbevinden van leerkrachten. Een andere belangrijke factor is de vernieuwingsgezindheid van de leerkrachten. Het taakbeleid van de school heeft een invloed. In het secundair onderwijs heeft het personeelsbeleid ook een invloed op de taakbelasting, wat ook vermoed wordt in het basisonderwijs. Leerkrachten zijn minder belast binnen beide onderwijsniveaus naarmate ze meer inspraak ervaren in het schoolbeleid.

<http://www.hiva.be/docs/rapport/R848.pdf>